

IRODALOM.

Lapszemle.

Erdészeti Kísérletek. 1909. 3—4. füzet. A m. kir. központi, erdészeti kísérleti állomás folyóiratának ezen füzetében *Fekete Lajos* közli a magyarországi erdők jövedelmezőségéről összegyűjtött adatait, melylyel az elmúlt század végéig kifejlődött erdőgazdasági viszonyoknak mintegy határvívét akarja felállítani.*)

Az adatokat a gyakorlati erdőgazdaság szolgáltatta és ha nem is tartanak igényt feltétlen pontosságra, nagyon érdekesek és fontosak. Részletesen nem térhetek ki reájuk ismertetésem keretében, mert az egész tanulmány maga is jórészben számadatokból áll, amelyekhez nem is volt szükség bővebb magyarázatra, eléggé beszédesek a számok.

Igy pl. egy pillantás az „A” kimutatásra — amely az egész munka alapja — arra tanít, hogy a 80—140 év közötti fordulókban kezelt szálerdeink holdjáról tényleg értékesített fatömeg egyetlen egy esetben emelkedett 481 m^3 -re a dobrócsi termőhelyeken amelyek jósága közismert, hozzáátéve az egész fatömegnek kerek 10⁰/₀-át kitevő apadékot, 534 m^3 állott egy holdon, előhasználat nem volt.

Ez az adat felette kimagaslik a többiek közül és csak három adatot találunk, ahol az értékesítésre került fatömeg 300 m^3 -en felül emelkedett, az összes fatömeg pedig maximálisan 440 m^3 -t ér el, a többiek közül csak egynéhány közelíti meg a fentebbi számokat, a tulnyomó többség 200 m^3 körül hullámzik és nagyon sokszor a 100 m^3 alá süllyed.

Sokat mond az „apadék és nem értékesíthető fatömeg” adata. Találunk itt 82 m^3 apadékot 274 m^3 összes fatömeggel szemben 123 m^3 -t 440-el, 157-t 392-vel, 121-t 345-el, 79-et 225-el szemben; az apadék és nem értékesíthető fatömeg az egésznek $\frac{1}{3}$ részénél is magasabbra hág.

Viszont van itt sok kedvező tétel is. Sok helyen egyáltalán nem szerepel apadék, sok helyen nagyon csekély. Hogy teljesen apadék nélküli értékesítések is szerepelnek, annak oka mindenestre az értékesítési eljárásban kell hogy legyen. Alkalmassint

*) L. a füzet elején *Fekete L.* tollából eredő cikket is.

lában lett az erdő eladva és egyszerűen az eladás eredménye felvéve, talán csak az előzetes becslés adatával szemben, vagy talán a magában véve csekély apadékot teljesen figyelmen kívül hagyták.

Még az előbbinél is érdekesebb adatnak mondhatjuk az előhasználatok rovatát:

Feltűnik elsősorban, hogy az összesen 77 adatsorból 26-nál ez teljesen hiányzik, sőt ha csak a szálerdők 57 adatsorát nézzük, akkor majdnem a felénél nem találunk előhasználatot. A sarjerdőkben — egy kivételével — mindenütt van.

Az előhasználatok fatömegének adatai, egybevetve az előbbivel, remekül megokolják a központi erdészeti kísérleti állomásnak azt a törekvését, hogy az áterdölések általánosabbá tételét és az erősebb kivágásokat propagálja az eddigi eljárás helyett.

Csak négy esetben találunk nagyobb számokat, 42, 46 és 48 m^3 -t, ami tekintettel arra, hogy 90—120 éves fenyőerdők összes előhasználati fatömegéről van szó, még mindig felette csekély mennyiség. A többi adat ennek felét sem éri el, nagyobb részben — 31 adat közül 24 — még a 10 m^3 -en is alul marad, ami annyit jelent, hogy ott tervszerű áterdölés nincs, mert 1—2, vagy 6—8 m^3 kiszedése holdanként 100 év körüli vágásfordulóknál egyáltalán nem nevezhető erdőlésnek. Az áterdölési faanyag alacsony értéke világosan mutatja, hogy nagyon gyenge, értéktelen választék képezte az erdőlés tárgyát.

A sarjerdőknél jobban áll az áterdölés ügye, de itt is egész határozottsággal lehet állítani, hogy 30—40 éves vágásfordulónál — mikor még hozzá a kimutatott fatömeg jórészt 130 m^3 -en felül jár — 4—9 m^3 holdanként még a szükséges alsó határt sem éri el.

Vegyük ezekhez még szemügyre, hogy a kimutatásban szereplő összesen 63 birtok, illetve erdőgondnokság a legrendezettebbek közül való — örvendetes jelenség, hogy felerésze kincstári birtok*) — valószínűleg a belterjesebb gazdálkodás színhelyei, akkor nem zárkozhatunk el annak beismerése elől, hogy 1. régibb időktől örökölt, vágható erdeink fában feltűnő szegények; 2. a

*) Kár, hogy a legkedvezőbb viszonyok között levő kincstári erdőhatóságaink csak nagyon hiányosan vannak képviselve. Pl. Zsarnócza, Besztercebánya, és Nagybányáról stb. alig egy-két adat.

feltárás még most is hiányos és 3. az úgy közvetlen jövedelem, mint állomány ápolás szempontjából annyira fontos áterdölések majdnem teljesen hiányzanak vagy legalább is számot nem tesznek.

A kimutatás közelebbi vizsgálata érdekesen megvilágítja azt az összefüggést, ami az erdőterület földrajzi fekvése és az attól függő külső viszonyok (nyilvános szállítóeszközök, fogyasztópiacz stb.) között van. Ahol kedvező a fekvés, ott magas a tőár, magas a járadék és a százalék, csekély az apadék, ami csak természetes; de annál feltűnőbb, hogy még ilyen viszonyok mellett sem tudott kifejlődni a rendszeres áterdölési üzem.

Furcsán hangzanék nézetem szerint, ha éppen ennek a munkának szerzőjével szemben, a munka ismertetésével kapcsolatban, dicséretet emlegetnék; de nem fojthatom el bámulatomat szakirodalmunk nesztorá előtt, hogy még ezen a téren is ő jár elől és ő az első, aki számokban fektette le azt az alapot, amely egyedül alkalmas arra, hogy erdőgazdaságunk haladását visszatűkröztethesse.

A második cikkben *Rónai* György fejtegeti azt a külföldön régebben sokat vitatott kérdést, hogy lehet-e a fák és faállományok növekedési és fatömeg görbéit gyakorlati szempontból alkalmazható matematikai képletbe foglalni.

Rónai arra az eredményre jut, hogy „ki van zárva annak a lehetősége is, hogy a fák és faállományok növekedési és fatömeg görbéit valaha gyakorlatilag is alkalmazható matematikai képletbe foglalhassuk“. Ez azonban egyáltalán nem válik kárára az erdészeti tudománynak, mert a szokásos grafikus eljárás ezekre a célokra annyira megfelelő, hogy azt a matematikai képletek akkor sem szoríthatnák ki, ha egyébképen azok használhatók volnának.

Azután *Fáy* Béla közli tapasztalatait a *Juniperus virginiana* tenyésztéséről, amelyeket dédácsi birtokán több mint 20 évi kísérletezésével gyűjtött.

Örömmel üdvözljük azt a — sajnos — ritka esetet, hogy a tulajdonképeni szakkörökön kívül állók is felkeresik az „Erdészeti Kísérletek“ hasábjait, különösen akkor, amikor — mint jelen esetben — nagyon értékes, de még nem eléggé méltányolt külföldi fafaj mellett tör lándzsát két évtizedes tapasztalat alapján.

Fáy kiemeli, hogy birtokán a talaj és klimatikus viszonyok nagyon változatosak, utóbbiak egyenesen szélsőségesek. Ennek daczára a virginiai boróka még a legsilányabb termőhelyeken is jól tenyészik, ellenáll a hidegnek is, szárazságnak is, megél a sovány homok verőfényében is, de bírja az árnyékolást is. Ajánlja ennek következtében ezt a fajt szélesebb körben való tenyésztésre.

Hozzátehetem ehhez, hogy a *Juniperus virginiana*-ról szóló összes eddigi tapasztalataink igazolják Fáy állításait. Péch Dezső már régebben azt írja, hogy ez a fafaj lesz a mezőségi kopárok fenyője. Sajó Károly (Erd. Lapok 1906. 608.) szintén dicséri fejlődését még a legrosszabb talajokon is, a szabédi telepen, a gödi pusztán, a királyhalmi homokon mindenütt silány földben is elég jól fejlődik. Ha későbbi fejlődése is megfelelő marad úgy hogy czeruzákra feldolgozható rönköket fog adni, akkor ez a fafaj hazánkban megbecsülhetetlen értékű lesz. Németország honosítási kísérletei erdőgazdasági szempontból véve eredménytelenek maradtak.

A következő cikkben *Blattny* Tibor beszámol az erdészeti növényföldrajzi megfigyelések jelen állásáról. Blattny kivonatossan vázolja a 12 év óta folyó munkát, annak rövid történetét, céljait, eszközeit és eddigi eredményeit. A nagyszabású munka teljes befejezését 1911-re teszi.

Végül még *Fekete* Lajos röviden rátér Barta Ábel: „A luczfenyőről“ című munkájának azon részleteire, amelyben Barta a lucz őserdőknek vastagsági összetételét tárgyalja, amely összetételnek meglepő szabályszerűségét először Fekete állapította meg.

Fekete és Barta eredményei nagy vonásokban egyeznek, kisebb részleteikben eltérések vannak, ezekhez fűz Fekete néhány magyarázó szót.

A füzetet intézeti ügyek zárják le.

